

בש"פ 519/16 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון
בש"פ 519/16

לפני: כבוד השופט י' עמית

העורר: פלוני

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי לנוער בבאר שבע
בתיק מ"ת 15289-11-15 שניתנה ביום 17.1.2016
על ידי כבוד השופט א' אבו טהה

תאריך הישיבה: י"ח בשבט התשע"ו (28.1.2016)

בשם העורר: עו"ד תומר אורינב
בשם המשיבה: עו"ד שרית משגב
בשם משפחת המנוח: עו"ד סהראב שייח-יוסף

החלטה

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בבאר-שבע (כב' השופט א' אבו טהה) מיום 17.1.2016 במ"ת 15298-11-15, המורה על מעצרו של העורר עד תום ההליכים נגדו.

1. כנגד העורר, קטין כבן 17 בעת האירוע, הוגש ביום 6.12.2015 כתב אישום המייחס לו עבירות של הריגה לפי סעיף 298 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק), החזקת סכין לפי סעיף 186 לחוק, ושיבוש מהלכי משפט לפי סעיף 244 לחוק.

על פי הנטען בכתב האישום, העורר היה חבר בקבוצת נערים שהייתה מסוכסכת עם קבוצת נערים אחרת. ביום 4.10.2015 הגיעו נערים משתי הקבוצות לפארק בקריית-גת על מנת להתעמת זה עם זה. העורר הגיע לפארק כשבכיסו "מספרים" המתפרקים לשתי סכינים. בדרך אל הפארק, הראה הנאשם את המספרים לחבריו, תוך שהוא

מציין כי מדובר בכלי המסוגל לחתוך. כשהגיעו שתי הקבוצות לפארק התפתחה קטטה ביניהן. במהלך הקטטה, הוציא העורר את אחד הסכינים מכיסו ודקר באמצעותה את אחד מחברי הקבוצה היריבה (להלן: המנוח) דקירה עמוקה בגבו, לאחר שהאחרון הכה באגרופ את אחד מחברי קבוצתו של העורר. לאחר הדקירה, החביא העורר את הסכין בתחתוניו. הדקירה שדקר העורר את המנוח בגב היתה באורך 2.8 ס"מ ובעומק של כ-9 ס"מ. לאחר טיפול במקום, המנוח פונה באמבולנס לבית החולים, שם נקבע מותו. העורר נמלט מהפארק, ולאחר שעבר בבתייהם של שניים מחבריו והחליף חולצתו, חזר לביתו והחביא את המספרים באמצעותם דקר את המנוח.

2. בד בבד עם הגשת כתב האישום נגד העורר, הוגשה בקשה למעצרו עד תום ההליכים. בדיון שהתקיים ביום 17.1.2016, הסכים העורר לקיומן של ראיות לכאורה ועילת מעצר בעניינו.

מספר תסקירי מבחן הוגשו בעניינו של העורר, ומהם עולה כי שולב בעבר בניסיונות טיפוליים על רקע הליכים פליליים קודמים, אולם ניסיונות אלו כשלו, עקב העדר שיתוף פעולה מצדו. עוד עולה כי המעשים המיוחסים לעורר מלמדים על הסלמה באלימותו. נוכח מסוכנותו הגבוהה, המליץ שרות המבחן על חלופת מעצר במעון נעול. אולם, בהעדר מקום פנוי במעון, נקבע כי אין חלופה שתאיין את מסוכנותו. העורר הציע חלופות מעצר שונות בפיקוחם של ערבים שהוצעו מטעמו, ואלו נבחנו ונדחו על ידי שירות המבחן. המשיבה עתרה להורות על מעצר העורר עד תום ההליכים, נוכח חומרת המעשים המיוחסים לו ונסיבות ביצועם, ולאור המסוכנות הנלמדת מתסקיר שירות המבחן.

בהחלטתו מיום 17.1.2016 הורה בית משפט קמא על מעצרו של העורר עד לתום ההליכים. בהחלטה ציין בית המשפט כי שם לנגד עיניו את דבר המחוקק ואת הפסיקה לפיה המעצר בעניינם של קטינים הינו "המפלט האחרון", אך לא שוכנע שהוצעה חלופת מעצר המאיינת את רמת המסוכנות הגבוהה הנשקפת מן העורר.

על כך נסב הערר שבפניי.

4. העורר צמצם את בקשתו לכך שתינתן לשירות המבחן האפשרות להשלים את מלאכתו ולבחון אפשרות לחלופת מעצר בדמות מעצר בית מלא, במקום מרוחק גיאוגרפית ממקום ביצוע העבירה, תחת פיקוחו של קרוב משפחה העוסק בשיקום נערים במצבי סיכון, ובתוספת איזוק אלקטרוני. לטענת העורר, במקרה שמדובר בקטין שהשמתו במעון המתאים לו נמנעת בשל היעדר מקום, מן הראוי לשקול את שחרורו לחלופת מעצר, הגם שזו אינה החלופה האופטימאלית. העורר טוען כי שגה בית משפט קמא בכך שהתעלם מהערכת האבחון הפסיכולוגי, לפיה טרם נוצקה אצל העורר אישיות עבריינית וניתן לשקמו.

5. בחנתי את תסקירי שירות המבחן (כולל אלה שלא היו ברשות הצדדים במהלך הדיון). בתסקיר האחרון מיום 14.1.2016 בחן שירות המבחן חלופה מוצעת אצל גיסה לשעבר של אמו של העורר, הגרוש של אחותה. מהתסקיר עולה כי ההיכרות של הערב המוצע עם העורר היא שטחית וכי יתקשה לפקח על העורר לאורך שעות היממה. עוד עולה מהתסקיר כי הערב המוצע עצמו עדיין בוחן את התאמתו לתפקיד.

שירות המבחן פסל כבר מספר חלופות מעצר שהוצעו על ידי המשפחה, ולא בכדי. המעשה המיוחס למשיב מעיד על מסוכנותו, וגם מהתסקירים עולה כי נוכח מאפייניו האישיים של העורר, הוא מוגדר כבעל סיכון גבוה לחזור על

עבירות אלימות דומות.

עוד לפני המעשה החמור המיוחס לעורר - ונזכור כי בעבירת הריגה עסקין - העורר כבר היה מוכר לשירות המבחן ושולב בניסיונות טיפוליים כאלה ואחרים על רקע הסתבכותו בפלילים, אך ללא הועיל. אציין כי בחודש מאי 2013, הסתבך המערער בתגרה דומה, בגינה הועמד גם כן לדין, ואשר למרבה המזל לא נסתיימה כפי שנסיימה התגרה המתוארת בכתב האישום מושא דיונו.

6. בנסיבות החמורות מאוד של המעשה, בהתחשב במסוכנותו הגבוהה של העורר ומאפייניו האישיים, כמתואר בתסקיר שירות המבחן, בהתחשב בכך שאין זו ההסתבכות הראשונה של העורר, והמעשה הנוכחי אך מצביע על ההסלמה במעשיו - בהתחשב בכל אלה, איני רואה מקום לחלופת מעצר ודין הערר להידחות.

7. כאמור, שירות המבחן התרשם כי ניתן לשלב את העורר בחלופת מעצר במסגרת מעון נעול, שם ייתכן כי יוכל להתירם מהטיפול בו. אלא שחלופת מעצר זו אינה ריאלי, מאחר שאין מקום פנוי במעונות הנעולים, וגם אם יתפנה מקום, התור למקומות אלה ארוך.

"המחוקק יצא מנקודת הנחה כי הנזק הנגרם לקטין עקב מעצרו עולה על זה הנגרם לנאשם בגיר כן שנקודת האזון נוטה יותר להעדפת חלופת מעצר, ככל שיש בה כדי להקהות מסוכנותו של הנאשם" (החלטתי בבש"פ 264/12 פלוני נ' מדינת ישראל פס' 9 (25.1.2012)). פעמים רבות חזרה הפסיקה וקראה לרשות המבצעת לפעול בהקדם לשינוי המצב העגום של מצוקה במקומות נעולים לנוער (ראו, לדוגמה בלבד, את דברי השופט א' רובינשטיין בבש"פ 6031/12 פלוני נ' מדינת ישראל פס' ל"ג והאסמכתאות שם (26.8.2012); דברי השופט ע' ארבל בבש"פ 9222/12 פלוני נ' מדינת ישראל (1.1.2013)). לכך יש להוסיף עשרות קריאות של שופטי נוער, שתורתם-אומנותם בכגון דא, כמי שנותנים מדי יום החלטות ופסקי דין על פי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960 וחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971. מציאות החיים היא ששני החוקים קשורים זה בזה, ופעמים רבות להסתבכות בפלילים קודמת מצוקה ונזקקות של הנער.

8. אין בדעתי להצטרף לקריאות אלה, שלא הועילו, ונראה כי הגיעה העת להרים ידיים ולהתיימש. אך טרם נעשה כן, נסבר את אוזנו של הקורא, כי במדינת ישראל דהיום, מאות נערים ונערות נפגעים מדי שנה ממסגרות שונות ואף חיים ברחוב, פשוטו כמשמעו, עשרות אלפי תיקים פליליים נפתחים מדי שנה כנגד בני נוער, ומתוכם, מקרים רבים של עבריינות נוער קשה מובאים בפני בתי המשפט מדי שנה. אך על אף נתונים אלה, עומדים לרשות שירות המבחן ולבתי המשפט, שלושה מעונות נעולים בלבד המופעלים על ידי רשות חסות הנוער, ואשר יכולים לשמש גם כחלופת מעצר חלף מעצר מאחורי סורג וברז, והם: "גילעם" המיועד לנערים צעירים, "מצפה ים" המיועד לנערים מבוגרים יותר, ו"נוף הרים" (ירכא) המיועד לנערים מהמגזר הערבי. על פי סיווג זה, עולה כי מבחינה מעשית, עבור כל נער ספציפי קיימת רק חלופה אחת. מתיק אחר שהובא בפניי אך לאחרונה, נמצאתי למד כי המצב לגבי נערות אף חמור יותר - רק מעונות "מסילה" ו"רותם" יכולים לשמש כחלופת מעצר לנערות. היעדר חלופת מעצר מוסדית לנערות משמעו מעצר בכלא "נוה תרצה", שאין בו אגף לנוער, כמו כלא "אופק".

9. הבעיה אינה רק של מחסור במעונות נעולים ובמספר המקומות בתוך המעונות הנעולים הקיימים. הבעיה באה

לידי ביטוי גם בחוסר מדריכים ואנשי צוות. המדובר בעבודה קשה, שוחקת, ואף מסוכנת, וככל שידיעתי מגעת, מעון "מצפה ים" אף אינו מופעל כיום בתפוסה מלאה עקב כך. בית משפט זה אינו ממונה על שכרם של מדריכים ואנשי צוות, וייתכן כי שכרם של אלה מהווה הוצאה נכבדה על הקופה הציבורית. אך גם "הכלכלן הסמוי" שבכל אחד מאיתנו יכול להניח כי לעיתים חיסכון של X שקלים בצד אחד, עשוי להוביל להוצאה של 5X בצד השני של המשוואה. אכן, לא כל המשאבים המושקעים בנער זה או אחר על ידי רשות חסות הנוער וגורמים נוספים נושאים פרי, אך סיפורי הצלחה יש ויש. ובכלל, מדינת רווחה אינה יכולה להרשות לעצמה להחמיץ הזדמנות להשיב אל חיק החברה נער שבבוא היום יכול לשנות אורחותיו ולהפוך לאזרח מתפקד במקום עבריין ואסיר. כל זה יכול להיעשות, מבלי לוותר על האינטרס החשוב של ביטחון הציבור.

10. ככלל, מעונות נעולים אמורים לשמש כמסגרת חינוכית-טיפולית לנוער, לצורכי אבחון והסתכלות וכדרך טיפול על פי חוק הנוער, ולא לצרכי חלופת מעצר חלף מעצר מאחורי סורג ובריח. עם זאת, היעדר חלופת מעצר במעון נעול קולעת את בתי המשפט לדילמה קשה, אם להותיר את הנער בבית המעצר או לשחררו לחלופת מעצר בית או חלופת מעצר מוסדית אחרת, חלופות שמטבע הדברים "חלשות" יותר בהיבט של בטחון הציבור. ודוק: חלופת מעצר באחד משלושת המעונות הנעולים האמורים לעיל אינה מצב אידילי כלל וכלל, מאחר שמעונות אלה נועדו במקורם לנערים במצוקה או לנערים שההליכים המשפטיים בעניינם כבר נסתיימו, ולא מצבם של אלה כמצבם של נערים הממתינים לסיום ההליכים בעניינם. המצב הרצוי הוא להקים מעון נעול שיוקדש כולו לקטינים לגביהם הורה בית המשפט על מסגרת נעולה, כתחליף למעצר עד תום ההליכים בין כתלי בית הסוהר. אין אלא לקוות כי לא נידרש להמתין לחמורו של משיח עד שתוקם מסגרת כזו.

11. לא אמרתי דברים שאמרתי, אלא כדי להדגיש כי אם וככל שניתן היה לבחון חלופת מעצר בעניינו של העורר, הרי שהחלופה היחידה האפשרית הייתה מעון נעול. בהיעדר אפשרות כזו, דין הערר להידחות והעורר יישאר נתון במעצר.

ניתנה היום, כ"א בשבט התשע"ו (31.1.2016).

ש ו פ ט ת